

Gemeente Noordoostpolder

Evaluatie ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'

20-12-2019

Evaluatie ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'

Inhoud

1.	Inleiding.....	2
2.	Beeld van armoede in cijfers.....	3
2.1.	Omvang doelgroep minima.....	3
2.2.	Kenmerken doelgroep minima.....	4
3.	Resultaten van de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'.....	4
3.1.	Inleiding.....	4
3.2.	Thema 1: Preventie.....	4
3.3.	Thema 2: Meedoen aan de samenleving.....	6
3.4.	Thema 3: Kinderen in armoede.....	10
3.5.	Thema 4: Aansluiten op het gedrag van mensen in armoede.....	10
3.6.	Thema 5: Het bereiken van mensen in armoede.....	11
3.7.	Thema 6: Overzicht creëren van het bestaande aanbod.....	13
3.8.	Thema 7: Werkwijze (gemeentelijke) regelingen herzien.....	14
4.	Financiën.....	15
5.	Conclusie en vervolg.....	16

1. Inleiding

Voorkomen staat voorop

Wij willen voorkomen dat mensen in armoede terechtkomen. Mensen die toch te maken hebben met armoede, helpen wij om weer grip te krijgen op de eigen situatie en zicht te krijgen op een juist uitgavenpatroon. Op deze manier ontstaat een stimulans en financiële prikkel om aan de slag te gaan. Werken loont. Op de weg hier naartoe zetten wij, waar nodig, instrumenten in om barrières weg te nemen. Voorbeelden zijn vaardigheidstrainingen en taalontwikkeling. Daarnaast zijn wij gezamenlijk aan de slag gegaan met het opstellen en uitwerken van de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'.

Op weg met de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'

Onze gemeente heeft in de loop van 2017 samen met maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en inwoners de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede' opgesteld. Deze agenda beschrijft de kansen en uitdagingen op het gebied van het bestrijden van armoede.

In de ontwikkelagenda zijn 7 thema's benoemd die volgens betrokken partijen aandacht verdienen om armoede in Noordoostpolder te verminderen. Het gaat om de volgende thema's:

1. Preventie
2. Meedoen aan de samenleving
3. Kinderen in armoede
4. Aansluiten op het gedrag van mensen in armoede
5. Het bereiken van mensen in armoede
6. Overzicht creëren van het bestaande aanbod
7. Werkwijze (gemeentelijke) regelingen herzien

Naar aanleiding van deze 7 thema's zijn 10 werktafels geformeerd met betrokken partijen en ervaringsdeskundigen uit onze gemeente. Hieronder staat welke werktafels input hebben geleverd op de verschillende thema's op de ontwikkelagenda.

1. Versterken van vroegsignalering
2. Voorlichting geven over omgang met geld
3. Ouderen in armoede
4. Kinderen in armoede
5. Focus op gezonde voeding voor kinderen
6. Aansluiten op het gedrag van mensen in armoede
7. Het bereiken van mensen in armoede
8. Overzicht creëren van het bestaande aanbod
9. Duurzaamheid
10. Meedoenregeling van de gemeente

De agenda vormde de basis voor de doorontwikkeling van het gemeentelijk minimabeleid. In oktober 2017 heeft de gemeenteraad draagvlak voor de ontwikkelagenda en de verdere uitwerking daarvan uitgesproken. Inmiddels is dit 2 jaar geleden. In dit document leest u de evaluatie van de ontwikkelagenda, zoals is toegezegd aan de gemeenteraad.

Leeswijzer

In het eerstvolgende hoofdstuk wordt de doelgroep voor het minimabeleid in beeld gebracht. Daarna wordt in hoofdstuk 3 per thema samengevat wat wij wilden bereiken en wat wij gerealiseerd hebben. De beoordeling hiervan en de uitdagingen voor 2020 en verder staan onder elk thema. In het hoofdstuk financiën zijn de uitgaven en het budget van het minimabeleid onder elkaar gezet. Tot slot volgt de conclusie en wordt het vervolg samengevat.

2.Beeld van armoede in cijfers

2.1. Omvang doelgroep minima

In het kader van het minimabeleid hanteert onze gemeente verschillende inkomensgrenzen. Om een beeld te krijgen van de doelgroep en om later iets over het bereik te kunnen zeggen, brengen wij eerst de doelgroep in beeld. In onderstaande tabel staat per inkomenscategorie, tot maximaal 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), het totaal aantal huishoudens. Daarnaast wordt het aandeel ten opzichte van alle huishoudens in de gemeente weergegeven.

Onderstaande cijfers zijn afkomstig van het CBS. Op het moment van raadplegen (november 2019) is de meest recente periode waarover cijfers beschikbaar zijn het jaar 2017.

Huishoudens met en zonder kinderen met een minimum inkomen in Noordoostpolder

Inkomen	Aantal	Aandeel alle huishoudens
Tot 100% Wsm	1.100	6,2%
Tot 110% Wsm	1.700	9,4%
Tot 120% Wsm	2.200	12,1%

Bron: CBS StatLine, periode 2017

Het aandeel huishoudens met een minimum inkomen ten opzichte van alle huishoudens ligt in Noordoostpolder onder het landelijk en provinciaal gemiddelde. Dit geldt voor alle inkomensgrenzen. Zo is bij een inkomensgrens van 120% het aandeel in Noordoostpolder 12,1%, landelijk 14,1% en provinciaal 13,1%.

Vergeleken met overige gemeenten in Flevoland bevindt onze gemeente zich in de middenmoot. Ook dit geldt voor alle inkomensgrenzen. Ter vergelijking staan hieronder de aandelen huishoudens met een minimuminkomen tot 120% van het Wms ten opzichte van alle huishoudens per Flevolandse gemeente op een rij.

Aandeel huishoudens met een inkomen tot 120% Wsm in Flevoland

Gemeente	Lelystad	Almere	Noordoostpolder	Dronten	Zeewolde	Urk
Aandeel	16,1%	13,3%	12,1%	11,1%	9,3%	8,7%

Bron: CBS StatLine, periode 2017

Diverse regelingen binnen ons minimabeleid zijn gericht op kinderen. In de volgende tabel is het aantal kinderen dat in een huishouden met een minimuminkomen leeft weergegeven. Daarnaast staat het aandeel kinderen in huishoudens met een minimuminkomen ten opzichte van alle minderjarige kinderen (rond de 11.000) in Noordoostpolder.

Kinderen in huishoudens met een minimum inkomen in Noordoostpolder

Inkomen	Aantal	Aandeel alle kinderen
Tot 100% Wsm	600	5,8%
Tot 110% Wsm	900	8,1%
Tot 120% Wsm	1.100	10,0%

Bron: CBS StatLine, periode 2017

2.2. Kenmerken doelgroep minima

Hieronder is een aantal kenmerken van de doelgroep minima en de bijbehorende omvang weergegeven.

Kenmerken huishoudens met een minimuminkomen in Noordoostpolder

Kenmerk	Eenpersoons-huishouden	Huurwoning	Niet-westerse achtergrond*	Voornaamste inkomstenbron uit pensioen
Aantal tot 100% Wsm	700	1.000	300	300
Aantal tot 110% Wsm	1.100	1.600	300	600
Aantal tot 120% Wsm	1.400	2.000	400	800

* Achtergrond uit één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika, Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije
Bron: CBS StatLine, periode 2017

Wat betreft de samenstelling van de doelgroep minima valt op dat alleenstaanden in alle inkomenscategorieën de grootste groep vormen. Verder geldt dat meer dan 90% in een huurwoning woont. Van de huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk minimum heeft 35% inkomsten uit pensioen als voornaamste inkomstenbron.

3. Resultaten van de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede'

3.1. Inleiding

In de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede' staan zeven thema's. Ieder thema werd uitgewerkt in een aantal speerpunten en rond ieder thema werden één of meerdere werktafels geformeerd. In de volgende paragrafen wordt per thema samengevat wat wij wilden bereiken. Daarna volgen de bereikte resultaten, beoordeling en het vervolg.

3.2. Thema 1: Preventie

Rond het thema 'Preventie' werden twee werktafels geformeerd: 'het versterken van vroegsignalering' en 'voorlichting geven over omgang met geld'.

Wat wilden wij bereiken?

- **Voorkomen dat financiële problemen ontstaan of erger worden**

Wanneer mensen hulp zoeken omdat ze zelf niet meer uit hun financiële problemen kunnen komen is het soms al te laat. Beter is het om te voorkomen dat financiële problemen ontstaan of groter worden, bijvoorbeeld door het vroeg signaleren van beginnende financiële problemen. Ook het vroeg signaleren van situaties die aanleiding vormen om in armoede terecht te komen, bijvoorbeeld een echtscheiding of het verlies van werk, kan voorkomen dat problemen ontstaan of erger worden. Het is dan wel zaak de signalen te herkennen en hier adequaat op te reageren.

- **Verkleinen van onwetendheid over het verantwoord omgaan met geld**

Gerichte voorlichting over het op een verantwoorde manier omgaan met geld draagt bij aan het voorkomen van financiële problemen. Bepaalde groepen, zoals jongeren die 18 worden en ook andere inwoners die zich in bepaalde overgangssituaties (life events) bevinden, verdienen extra aandacht.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **De Beleidsnota schulddienstverlening wordt uitgevoerd**

Ideeën uit werktafel 1 (Versterken van vroegsignalering) en werktafel 2 (Voorlichting geven over omgang met geld) zijn uitgewerkt in de Beleidsnota: 'Voorkomen staat voorop! Van schuldhulpverlening naar schulddienstverlening' (Raadsbesluit, juni 2019). Binnen dit kader hebben wij een eerste cursus georganiseerd voor vrijwilligers. Deze was gericht op het vroegsignaleren van mogelijke financiële problemen. Ook heeft Carrefour afgelopen december de workshop 'Signaleren van armoede bij kinderen tot 18 jaar' voor professionals en vrijwilligers verzorgd. Het blijkt dat vrijwilligers nog steeds behoefte hebben aan handvatten om bepaalde situaties te herkennen en vervolgens te bepalen welke vervolgstappen gezet kunnen worden.

- **Eén toegang voor ondersteuning**

Om grotere problemen te voorkomen is het zaak al in een vroeg stadium de verbinding te zoeken. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is het inrichten van één toegang voor vragen en ondersteuning om uit de armoede of de schulden te komen. Hiertoe worden de loketten Voorlichting, Informatie en Advies (VIA's) doorontwikkeld tot één loket Sociaal Domein: een centrale locatie met kennis en informatie over het veelzijdige aanbod van zorg, voorzieningen en regelingen. Inwoners, mantelzorgers en professionals krijgen advies en ondersteuning wanneer zij er zelf niet uitkomen hun weg te vinden. Eind 2019 is het plan van aanpak opgesteld, zodat het loket in 2020 operationeel is.

- **Communicatie life events en voorlichting op scholen**

Op bepaalde momenten in iemands leven, zoals echtscheiding, verlies van werk, of 18 jaar worden, is het risico om in geldproblemen te raken groter. Communicatie over deze zogeheten life events is opgenomen in de communicatieaanpak rondom schulddienstverlening en 'Krachtig tegen armoede' in de Noordoostpolder. Daarnaast werken wij aan versterking van de samenwerking met actief betrokkenen, zoals De Goede Herder, Buurtwerker Carrefour, Stichting Assembly of Believers' Church, in de dorpen Creil, Rutten en Bant. Vertegenwoordigers uit deze dorpen organiseerden afgelopen jaar bijeenkomsten voor inwoners. Stichting ABC zorgde voor lessen over omgaan met geld op middelbare scholen.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

In 2019 is begonnen met diverse activiteiten gericht op het versterken van vroegsignalering en voorlichting geven over omgang met geld. Samen met onze maatschappelijke partners, vrijwilligers en geïnteresseerden zetten wij deze activiteiten voort.

3.3. Thema 2: Meedoen aan de samenleving

Rond het thema 'Meedoen aan de samenleving' zijn drie werktafels actief geweest: 'Ouderen in armoede', 'Kinderen in armoede' en 'Meedoenregeling van de gemeente'.

Wat wilden wij bereiken?

- **Voorkomen van sociale uitsluiting door financiële problemen**

Armoede is niet alleen een financieel, maar ook een sociaal probleem. Mensen die in armoede leven sluiten zich soms buiten of worden buitengesloten omdat ze onvoldoende geld hebben om mee te doen aan activiteiten. Om hun lasten te verlichten kunnen inwoners met een laag inkomen een beroep doen op diverse bestaande inkomensondersteunende regelingen van de gemeente. Zij moeten hier dan wel gebruik van weten te maken.

- **Inwoners in armoede, zowel kinderen als ouderen, meer mee laten doen aan de samenleving**

De in 2017 geldende meedoenregeling van de gemeente was vastgelegd in de mee(r)doenregeling van 2011. Deze was bedoeld om mensen die in armoede leven toch mee te kunnen laten doen aan de samenleving. Kinderen en ouderen ontvingen door deze regeling een geldbedrag om bijvoorbeeld te besteden aan een sportclub of muziekvereniging. Deze regeling werd door de deelnemers aan de werktafels als niet toereikend en ingewikkeld ervaren. Diverse knelpunten werden ervaren, zoals een te laag geldbedrag voor kinderen om te kunnen participeren, een omslachtige aanvraagprocedure en te beperkte inzet van aanbieders. De wens was te onderzoeken welke alternatieve, meer passende invulling voor de meedoenregeling gevonden kon worden.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Overzicht inkomensondersteunende regelingen**

Onze gemeentelijke minimaregelingen die gericht zijn op inkomensondersteuning staan in onderstaande tabel. Bij elke regeling is de inkomensgrens aangegeven. Deze grenzen zijn afgeleid van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) of van de van toepassing zijnde bijstandsnorm.

Gemeentelijke minimaregelingen gericht op inkomensondersteuning in 2019

Regeling	Wat houdt dit in?	Voor wie?	Inkomensgrens t.o.v. Wsm/bijstandsnorm	Bedrag (maximaal)
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	Kwijtschelding van: <ul style="list-style-type: none">○ Onroerende Zaak Belasting○ Afvalstoffenheffing○ Rioolheffing	Inwoners die aan voorwaarden voldoen	100%	Volledige of gedeeltelijke kwijtschelding
Bijzondere bijstand	Noodzakelijke kosten die voortvloeien uit bijzondere omstandigheden, niet beperkt tot specifieke kostensoorten.	Inwoners die aan voorwaarden voldoen	110%	Afhankelijk van gemaakte kosten
Individuele inkomens toeslag	Een geldbedrag voor inwoners die 3 jaar of langer van een laag inkomen moeten	Inwoners zonder uitzicht op hoger	Minimaal 36 maanden op 100% van het sociaal	€ 390 voor alleenstaande (28% van gehuwdennorm)

	leven en geen uitzicht hebben op een hoger inkomen.	inkomen	minimum	€ 502 voor alleenstaande ouder (36% van gehuwdennorm) € 557 voor samenwonenden (40% van gehuwdennorm)
Individuele studietoelage	Een geldbedrag voor studenten die door hun lichamelijke of psychische beperking niet of nauwelijks geld kunnen bijverdienen om de studiekosten te betalen.	Studenten met een beperking	100%	€ 1.500 per studiejaar
Meerkosten-regeling chronisch zieken en gehandicapten	Een geldbedrag voor inwoners die meerkosten hebben in verband met chronische ziekte of beperking.	Inwoners met een beperking	110%	€ 250 per kalenderjaar
Hulp bij schulden	Hulp bij: <ul style="list-style-type: none"> ○ Niet meer rond kunnen komen ○ Rekeningen niet meer kunnen betalen ○ Voorkomen van schulden 	Inwoners	Geen inkomensgrens	Ondersteuning in natura

De toegang voor bovenstaande voorzieningen is momenteel binnen onze gemeente nog verspreid over verschillende 'front en back offices'. In het vorige hoofdstuk kwam al aan de orde dat er aankomend jaar één laagdrempelige toegang komt. Bij dit ene loket Sociaal Domein zijn sociale professionals aanwezig. Zij kunnen relevante informatie verstrekken en, waar nodig, doorverwijzen naar inkomensondersteunende voorzieningen, algemeen toegankelijke voorzieningen, het financieel loket, meedoenvoorzieningen of het Sociaal Team.

- **Alternatieve meedoenregeling is ingevuld**

In 2017 bestond de meedoenregeling nog uit drie regelingen:

- de Mee[r]doenregeling Jongeren;
- de Mee[r]doenregeling 65+;
- de De Mee[r]doenregeling Chronisch zieken en gehandicapten (CGZ).

Per jongere/oudere kon toen van slechts één van de drie regelingen gebruik worden gemaakt.

De bestaande regeling is onder de loep genomen en in 2018 is invulling gegeven aan een alternatieve meedoenregeling. Ideeën uit de werktafels zijn vertaald naar nieuw beleid 'Krachtig tegen armoede'. Dit beleid is vastgelegd in de 'Zwemtasregeling' (raadsbesluit, februari 2018) en in het 'Meedoenpakket 2018 en inzet extra rijksmiddelen armoedebestrijding onder kinderen' (raadsbesluit, oktober 2018).

Uitvoering van de nieuwe meedoenregeling is eind 2018 gestart. Het nieuwe pakket is uitgebreid en biedt meer kansen. Alle ouders of verzorgers met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen deze ondersteuning aanvragen. Ieder kind moet de kans krijgen om te sporten en zich te ontwikkelen. Het bedrag hiervoor is verhoogd van € 150 naar € 350 per kind per jaar. Kinderen mogen die bijdrage gebruiken voor sport, cultuur en binnen- en buitenschoolse activiteiten. Daarnaast kunnen kinderen vanaf 6 jaar een fiets krijgen en kinderen die naar de brugklas gaan een computer. Zwemlessen voor diploma A, de Zwemslag geheten, vallen ook onder het nieuwe meedoenpakket. Wij financieren het uitgebreidere meedoenpakket uit de extra middelen die wij van het rijk ontvangen voor armoedebestrijding onder kinderen.

Ouderen kunnen vanaf hun AOW-leeftijd een beroep doen op de Meedoenbon Ouderen. Dit kan tot een inkomen van 110% van de bijstandsnorm en tot een bedrag van € 100 per jaar.

De geldende minimaregelingen gericht op meedoen in de samenleving zijn hieronder samengevat.

Gemeentelijke minimaregelingen gericht op bevordering meedoen in 2019

Regeling	Wat houdt dit in?	Voor wie?	Inkomensgrens t.o.v. Wsm/bijstandsnorm	Bedrag/ Voorziening
Meedoenpakket voor kinderen	Fiets	Kinderen vanaf 6 jaar	120% of in schuldhulpverleningstraject	Fiets in natura
	Computer	Overstappers naar middelbare school		Computerpakket in natura
	Sport- en cultuurbonnen	Kinderen van 4 t/m 17 jaar		Waardebonnen van € 350 (eenmalig per kalenderjaar)
	Zwemdiploma A garantie + zwemkledingbon	Kinderen vanaf 5 jaar		Zwemlessen in natura + waardebon van € 20 (eenmalig)
Meedoenpakket voor ouderen	Sport- en cultuurbonnen	Ouderen vanaf pensioen leeftijd	110% of in schuldhulpverleningstraject	Waardebonnen van € 100 (eenmalig per kalenderjaar)

De toegang voor de meedoenvoorzieningen is nu het gemeentelijke VIA-punt. Zoals eerder aangegeven gaat dit punt mee in de doorontwikkeling naar één loket Sociaal Domein.

- **Toetsingskader is tegen het licht gehouden en de alternatieve meedoenregeling is vastgelegd in nieuwe beleidsregels**

De in 2017 geldende Mee[r]doenregeling is komen te vervallen en vervangen door een nieuwe regeling. Ook de in april 2018 vastgestelde 'Beleidsregel Zwemslag' is opgegaan in de nieuwe meedoenregeling.

Het meedoenpakket voor kinderen (fiets, computer, zwempakket, sport- en cultuurbonnen) en het meedoenpakket voor ouderen (sport- en cultuurbonnen) zijn gezamenlijk vastgelegd in de Beleidsregels 'Meedoenpakket 2018' (B&W besluit, november 2018).

De 'Meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten' is vastgelegd in Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Noordoostpolder en het bijbehorende Besluit. De andere inkomensondersteunende voorzieningen, met uitzondering van kwijtschelding gemeentelijke heffingen en hulp bij schulden, hebben de Participatiewet als toetsingskader.

Om inzicht te geven in de diversiteit van de van toepassing zijnde regelgeving is hieronder bij elke regeling aangegeven wat het toetsingskader is.

Regeling/Voorziening	Toetsingskader
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	Kwijtscheldingsregeling voor gemeentelijke belastingen 2018.
Bijzondere bijstand	Beleidsregels Bijzondere Bijstand 2015.
Individuele inkomenstoeslag	Verordening individuele inkomenstoeslag Noordoostpolder 2018; Beleidsregels individuele inkomenstoeslag Nop 2018.
Individuele studietoeslag	Participatieverordening Noordoostpolder 2018; Beleidsregels Participatie Nop 2018.
Meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten	Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Noordoostpolder 2015; Besluit mo gemeente Nop; Beleidsregels mo gemeente Nop.
Hulp bij schulden	Beleidsregels schulddienstverlening gemeente Noordoostpolder 2020 zijn in ontwikkeling.
Meedoenpakket voor kinderen (fiets, computerregeling, waardebonnen, zwemslag)	Beleidsregels 'Meedoenpakket 2018'.
Meedoenpakket voor ouderen (waardebonnen)	Beleidsregels 'Meedoenpakket 2018'.

Voor de Meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten is de grondslag veranderd. Dit was de 'oude' gemeentelijke Mee[r]doenregeling en is nu de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze Meerkostenregeling wordt daarom nu aangemerkt als inkomensondersteunende voorziening en niet meer als meedoenvoorziening.

Als een persoon onder de oude Mee[r]doenregeling zowel in aanmerking kwam voor de meedoenbon ouderen (een waardebon van € 100) als voor de vergoeding chronisch zieken en gehandicapten (een geldbedrag van € 250), moest hij of zij kiezen uit één van beide. Onder de huidige regelgeving is dat niet meer het geval, omdat beide voorzieningen nu een andere grondslag hebben.

Deze verandering blijkt in de praktijk niet altijd duidelijk te zijn. Ook komt uit de praktijk naar voren dat bepaalde regels nadere uitleg/uitvoeringsrichtlijnen vragen.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Met de extra middelen van het rijk hebben wij het meedoenpakket uitgebreid. Inmiddels bestaat ons gemeentelijk minimabeleid uit een mix van voorzieningen, gebaseerd op verschillende wet- en regelgeving. Bepaalde regels vragen nog nadere uitleg. In samenspraak met de uitvoering passen wij deze regels aan of vertalen wij deze naar duidelijke uitvoeringsrichtlijnen.

3.4. Thema 3: Kinderen in armoede

Het thema 'Kinderen in armoede' werd opgepakt door de werktafel 'Kinderen in armoede'. Dit thema kent veel raakvlakken met andere thema's. Zo is bij het thema 'Preventie' aandacht gegeven aan voorlichting over geld aan kinderen. Ook is gewerkt aan een alternatieve invulling voor de meedoenregeling kinderen. Naast deze hiervoor beschreven aspecten is in deze werktafel ook gefocust op gezondheid van kinderen die in armoede leven.

Wat wilden wij bereiken?

- **Doorbreken van de cirkel en ervoor zorgen dat de kinderen in armoede niet automatisch ook de volwassenen in armoede worden**

Uit onderzoek is gebleken dat armoede vaak over gaat van generatie op generatie. Kinderen die in armoede opgroeien lopen daardoor grote kans later zelf ook in armoede te leven. Professionals, inwoners en ervaringsdeskundigen zien dit in de praktijk gebeuren. Met name scholen gaven aan dat kinderen die in armoede leven regelmatig op school verschijnen zonder ontbeten te hebben en zonder fruit meegekregen te hebben. Dit heeft invloed op de gezondheid van kinderen. Ook de stress die ouders ervaren vanwege hun financiële problemen slaat vaak over op de kinderen. Dit zorgt ervoor dat kinderen sneller moe zijn en zich minder goed kunnen concentreren, wat de schoolprestaties op een negatieve manier beïnvloedt. Hierdoor ontstaat een cirkel die de kans op het overdragen van armoede van generatie op generatie alleen maar versterkt.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Versterking van zelfregie en sociaal netwerk van gezinnen**

Om de armoedecirkel te doorbreken zetten wij in op activiteiten die de eigen kracht van inwoners in armoede versterken. Een voorbeeld is de 'Toekomstgids' van Carrefour. Het project 'Toekomstgids' is er voor gezinnen met thuiswonende kinderen van 0-12 jaar die opgroeien in armoede. Dit project verbindt een gezin aan een gids. Samen gaan zij op zoek naar een eerste stap die aanzet tot verandering, in welke vorm dan ook. Het accent ligt hierbij op activiteiten waarbij kinderen en ouders gaan ervaren waar hun eigen kracht ligt. Om daarmee hun eigen mogelijkheden, talenten en invloeden te benutten om deze stap te zetten. Afgelopen periode zijn rond de 15 gezinnen per jaar op deze wijze ondersteund. Om het effect te vergroten zet Carrefour in 2020 een ouderconsulent in op basisscholen (De Triangel en De Keerkring). Daarnaast ondersteunen wij activiteiten die gericht zijn op alle kinderen in Noordoostpolder en bijdragen aan het creëren van een gezonde omgeving voor kinderen. Voorbeelden zijn opvoedondersteuning, beweegcoaches en de JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht)-aanpak.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Om de armoedecirkel te doorbreken, blijven wij inzetten op activiteiten die de eigen kracht van gezinnen met kinderen versterken.

3.5. Thema 4: Aansluiten op het gedrag van mensen in armoede

Rond het thema 'Aansluiten op het gedrag van mensen in armoede' werd een werktafel met dezelfde titel geformeerd.

Wat wilden wij bereiken?

- **Stress-sensitieve dienstverlening**

In de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede' wordt verwezen naar een in 2017 door Nadja Jungman gegeven lezing over het inzicht in de relatie tussen langdurige stress en mentale capaciteiten. Deze relatie wordt ook uitgelegd in het rapport van de Wetenschappelijke Raad van Regeringsbeleid (WRR). Dit rapport zoomt in op het doenvermogen van mensen. Dit doenvermogen heeft een mens nodig om ervoor te zorgen dat datgene wat men weet dat moet gebeuren, ook daadwerkelijk gebeurt. Want veel burgers weten dat zij bijvoorbeeld huurtoeslag kunnen aanvragen, maar of zij dat ook allemaal doen hangt samen met dit doenvermogen. En dat doenvermogen neemt juist af als er sprake is van stress. Stress vanwege bijvoorbeeld financiële problemen. Uit het rapport van de WRR blijkt dat de cognitieve vermogens tijdelijk belemmerd worden bij stress. Dat verklaart ook waarom mensen in armoede of schulden niet altijd de juiste keuzes weten te maken. Daarom zetten wij in op stress-sensitieve dienstverlening. Dit betekent dat er met inwoners op een drempelverlagende manier gesproken wordt over hun situatie.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Stress-sensitieve dienstverlening als uitgangspunt vastgelegd**

In de Beleidsnota: "Voorkomen staat voorop! Van schuldhulpverlening naar schulddienstverlening" (Raadsbesluit, juni 2019) is stress-sensitieve dienstverlening als één van de uitgangspunten beschreven. Dit uitgangspunt wordt ook gehanteerd bij de doorontwikkeling naar één loket Sociaal Domein. Inwoners kunnen straks terecht bij het loket waar zij alle vragen over de financiën kunnen stellen en ook vrijblijvend om advies kunnen vragen. In het loket is financiële en juridische expertise aanwezig en de dienstverlening van de medewerkers is stress-sensitief.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Uit onderzoek is gebleken dat een stress-sensitieve dienstverlening loont, waar het gaat om armoede- en schuldenproblematiek. Stress moet zoveel als mogelijk teruggedrongen of voorkomen worden. Wij gaan door om onze dienstverlening hier op aan te passen.

3.6. Thema 5: Het bereiken van mensen in armoede

Rond het thema 'Het bereiken van mensen in armoede' werd een werktafel met dezelfde titel geformeerd. Ook werd dit door de tafel duurzaamheid, via de inzet van energiecoaches door Mercatus, opgepakt. Daarnaast raakt dit thema ook aan het thema 'Preventie'.

Wat wilden wij bereiken?

- **Vindbaarheid en bereik van minimaregelingen verbeteren**

In de praktijk blijkt het lastig om mensen die in armoede leven te bereiken. Enerzijds komt dit doordat onze manier van informatieverstrekking niet altijd aan blijkt te sluiten bij de doelgroep. Anderzijds komt dit doordat schaamte een rol speelt bij mensen in armoede, waardoor zij zich niet snel kenbaar maken.

Dit vraagt om een adequate manier van communiceren. Ook vraagt het om adequate methoden en werkwijzen om zogenoemde stille armoede tijdig te signaleren.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Communicatie via website, folder, flyer en social media**

Om de (nieuwe) minimaregelingen beter vindbaar te maken zijn de mogelijkheden op verschillende momenten in verschillende media onder de aandacht gebracht.

In 2019 belden wij met verschillende aanbieders van zomerse activiteiten met de vraag of kinderen mee mochten doen door het inleveren van een Meedoenbon. Dit zorgde voor een mooi aanbod. De bonnen mochten ingeleverd worden voor bijvoorbeeld de Huttenbouw-week, het Luiersfestival, de KickOff-voetbaldagen of Netl. De mogelijkheden stonden in het gemeentenieuws, in een flyer en op de site. Dit gold ook voor andere zomerse activiteiten, die gratis waren, zoals picknicken in het Kuinderbos of geocachen. Rechtstreeks en via social media vroegen wij aandacht voor zomerpret met een klein budget.

- **Beeld van gebruik en bereik in cijfers**

Het gebruik van de gemeentelijke minimaregelingen van begin 2019 tot december 2019 is hieronder op een rijtje gezet. Hulp bij schulden is buiten beschouwing gelaten, omdat cijfers van het gebruik, als het gaat om aantallen, niet beschikbaar zijn. Op de verschillende regelingen is verschillende wet- en regelgeving van toepassing en cijfers komen uit verschillende bronnen. Daarom zijn gebruiksaantallen weergegeven in verschillende eenheden en deze zijn dus niet optelbaar.

Gebruik minimaregelingen in 2019 (peildatum 5 december 2019)

Regeling/voorziening		Gebruik
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen		1.167 huishoudens
Bijzondere bijstand		1.056 aanvragen
Individuele inkomenstoeslag (uitbetaalde bedragen)		537 huishoudens
Individuele studietoelage		7 personen
Meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten (uitbetaalde bedragen)		378 personen
Meedoenpakket voor kinderen	Fiets	354 kinderen
	Computer	43 kinderen
	Sport- en culturbonnen	402 kinderen
	Zwempakket	97 kinderen
Meedoenpakket voor ouderen	Sport- en culturbonnen	36 ouderen

Bronnen: Onderzoek & Statistiek, Bedrijfsbureau, Infoview

Om iets meer te kunnen zeggen over het bereik, hebben wij voor iedere minimaregeling cijfers van de potentiële doelgroep in dezelfde eenheden nodig. Terugkijkend naar de cijfers, gepresenteerd in hoofdstuk 2, kunnen wij een aantal globale uitspraken doen.

Het bereik van de regeling 'Kwijtschelding gemeentelijke heffingen' is erg hoog. Afgerond was het aantal huishoudens met een inkomen tot 100% van het sociaal minimum 1.100 in 2017. In 2019 heeft een gelijk aantal huishoudens gebruik gemaakt van de regeling.

Het aantal kinderen in een huishouden met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum is afgerond 1.100 in 2017. Het aantal kinderen dat gebruik maakt van het meedoenpakket in 2019 ligt veel lager. Dit komt o.a. omdat bepaalde regelingen aan leeftijd gebonden zijn en er soms sprake is van een voorliggende voorziening. Maar wellicht ook, omdat de regelingen nog niet voldoende onder de aandacht zijn gebracht. Wat verder opvalt is dat het bereik van het meedoenpakket voor ouderen erg laag is. Volgens de cijfers van het CBS hebben 600 huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum pensioen als voornaamste inkomstenbron. Slechts 36 ouderen maakten in 2019 gebruik van de Meedoenbon. Het gebruik van de meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten ligt veel hoger. Waarschijnlijk is nog onvoldoende bekend dat vanaf eind 2018 ouderen, als zij aan de voorwaarden voldoen, aanspraak kunnen maken op beide voorzieningen en niet meer uit één hoeven te kiezen.

- **De Voorzieningenwijzer: een nieuwe methode om de doelgroep te bereiken**

In september 2019 zijn wij samen met Mercatus een pilot gestart met de zogenoemde "Voorzieningenwijzer". Deze proef houdt in dat in totaal 100 huishoudens een gratis gesprek krijgen met een bespaarexpert. De bespaarexpert van De Voorzieningenwijzer komt op afspraak bij de mensen thuis. Samen wordt er gekeken hoe een inwoner kan besparen. Bekeken wordt of er misschien recht is op bepaalde toeslagen, of dat er overgestapt kan worden naar een goedkopere verzekering of energieleverancier. De bespaarexpert helpt ook bij het aanvragen of overstappen.

Op dit moment is de pilot nog niet afgerond. Maar de voorlopige resultaten zijn positief. Begin december hebben 80 gezinnen een gesprek gehad. Dit leverde een te behalen voordeel op van gemiddeld ruim € 500 per jaar, per gezin.

In december en januari worden de resterende 20 huishoudens bezocht. Hierbij wordt dan ook samen gewerkt met Humanitas.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Via verschillende mediakanalen hebben wij de (nieuwe) minimaregelingen onder de aandacht gebracht. Gezien het bereik in cijfers, blijft dit een aandachtspunt. Met name het bereik onder ouderen verdient onze aandacht. Wij blijven inzetten op doelgerichte communicatiemiddelen. Dit moet het niet alleen voor de inwoner, maar zeker ook voor de hulpverlener, helderder maken.

Wanneer de proef met de Voorzieningenwijzer is afgerond, gaan wij deze evalueren. Samen met Mercatus besluiten wij dan of de Voorzieningenwijzer standaard aangeboden wordt aan kwetsbare inwoners. Een mogelijkheid is dat medewerkers, vanuit hun dagelijkse werk met de doelgroep, dit daarna op zich nemen.

3.7. Thema 6: Overzicht creëren van het bestaande aanbod

Rond het thema 'Overzicht creëren van het bestaande aanbod' werd een werktafel met dezelfde titel geformeerd.

Wat wilden wij bereiken?

- **Bestaand aanbod op een overzichtelijke en complete manier in beeld brengen**

Op het gebied van armoede is er veel aan regelingen en organisaties.

Wat veelvuldig naar voren kwam was de behoefte aan overzicht over alle regelingen. Een flyer, folder of ander communicatiemiddel, waarin een overzicht is terug te vinden, zou helpen om de weg te kunnen wijzen. Zowel voor de inwoner, maar ook voor de hulpverlener die signaleert en wil doorverwijzen.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Overzicht minimaregelingen**

Binnen deze werktafel is een uitgebreid overzicht van minimaregelingen gecreëerd. Vanuit de gemeente hebben wij regelingen, zowel gericht op inkomensondersteuning als op bevordering van meedoen in de samenleving. Deze zijn hiervoor al uitgebreid aan bod gekomen. Maar ook het rijk biedt inkomensondersteunende regelingen. Hierbij kan gedacht worden aan kindgebonden budget, kinderopvang-, huur-, en zorgtoeslag. Verder zetten binnen onze gemeente verschillende partners zich in om inwoners in armoede te

ondersteunen. Het gaat hier bijvoorbeeld om Thuisadministratie van Humanitas, het project 'Toekomstgids' van Carrefour, of de inzet van Stichting Leergeld. Ook voorzieningen gericht op versterking van zelfregie en sociaal netwerk, zoals het Sociaal Team van de gemeente, hebben wij in beeld. Voor onze inwoners is met name van belang wat de voorwaarden zijn om ergens voor in aanmerking te komen en waar de toegang is. Voor ons en onze partners is het van belang overlap te voorkomen, verbindingen te leggen en krachten te bundelen.

Het gecreëerde overzicht kan meerdere doelen dienen, afhankelijk van de doelgroep die wij willen bereiken. In eerste instantie hebben wij het overzicht gebruikt om vanuit de insteek 'life events' gerichte informatie te verstrekken. Denk hierbij aan artikelen over: "Wat komt erbij kijken als je 18 jaar wordt?", of "Wat te regelen bij verlies van werk?". Belangrijk is hulp te bieden, gericht op grip houden/weer grip krijgen op de eigen situatie en zicht houden/krijgen op een juist uitgavenpatroon en een eigen inkomen. Vanuit dit oogpunt kunnen ondersteunende minimaregelingen voor verschillende doelgroepen op bepaalde momenten onder de aandacht gebracht worden. Gedacht kan worden aan bepaalde vakantieactiviteiten voor minima, of alle inkomensondersteunende voorzieningen voor hulpverleners die signaleren en willen doorverwijzen.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Samen met onze partners hebben wij overzicht gecreëerd van bestaande minimaregelingen. Het is zaak dit overzicht actueel te houden en te gebruiken om doelgericht communicatiemiddelen in te zetten. Hiertoe blijven wij contacten onderhouden en periodiek overleg voeren met betrokkenen zoals stichting Leergeld.

3.8. Thema 7: Werkwijze (gemeentelijke) regelingen herzien

Rondom het thema 'Werkwijze (gemeentelijke) regelingen herzien' werd geen tafel geformeerd, omdat dit met name een gemeentelijke aangelegenheid betrof.

Wat wilden wij bereiken?

- **Werkwijze gemeentelijke regelingen beter laten aansluiten bij de doelgroep**

In de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede' worden diverse knelpunten rondom gemeentelijke regelingen genoemd. Zaken als het steeds weer opnieuw invullen van formulieren en communicatie vanuit de gemeente werden als ingewikkeld ervaren. Er bleek behoefte te zijn aan duidelijke informatie en minder administratieve rompslomp.

Wat hebben wij gerealiseerd?

- **Duidelijke taal en vereenvoudiging procedure door maatwerkbudget**

Om de dienstverlening te verbeteren hebben wij onze aanvraagformulieren voor minimavoorzieningen en brieven al vereenvoudigd.

In 2019 hebben wij het maatwerkbudget geïntroduceerd. Dit is een budget van € 20.000 per jaar dat door het Sociaal Team vrij te besteden is. Soms heeft een inwoner ondersteuning nodig bij noodzakelijke kosten, maar bestaat er niet direct een voorziening voor. Dankzij het maatwerkbudget kan het Sociaal Team doen wat nodig is, zonder eerst een (uitgebreide) procedure te moeten doorlopen. Als eerste kijkt het Sociaal Team naar wat een inwoner nodig heeft. Dat kan bijvoorbeeld het betalen van taxivervoer zijn, voor iemand die met spoed naar het ziekenhuis moet. Uit het maatwerkbudget wordt het

bedrag voor de taxi voorgeschoten. Voor alternatieve financiering wordt pas daarna naar mogelijke wettelijke kaders gekeken.

- **Digitalisering van het Meedoen tegoed in afrondende fase**

De digitalisering van de meedoenbonnen bevindt zich eind 2019 in de afrondende fase.

De huidige meedoenbonnen worden gedigitaliseerd. In plaats van papieren bonnen met een vaste waarde, krijgen jongeren een tegoed op een digitale applicatie toegekend. Het tegoed kan aan verschillende activiteiten besteed worden. Voor de jongeren biedt dit voordelen, maar ook voor aanbieders en gemeente.

De digitale meedoenbon vergroot het betalingsgemak en geeft meer inzicht in de besteding aan activiteiten. Jongeren kunnen met het tegoed gepast betalen. Dit vergroot de kans dat jongeren het toegekende tegoed binnen een bepaalde periode verzilveren en er geen ongebruikte bonnen blijven liggen.

Digitalisering van de bonnen vereenvoudigt en versnelt de betaling aan deelnemende aanbieders. Het aanbod wordt beter gepresenteerd en het wordt makkelijker om eenmalige of periodieke activiteiten, bijvoorbeeld tijdens de vakantie, aan te bieden.

Het analyseren van het gebruik van de meedoenregeling wordt gefaciliteerd. Vanuit beleidsmatige overwegingen biedt het kansen specifieke activiteiten uit de meedoenregeling te selecteren die aansluiten bij ander beleid. Zo kan bijvoorbeeld de verbinding gelegd worden tussen meedoenactiviteiten en het programma Jongeren op Gezond Gewicht.

Beoordeling en uitdagingen voor 2020 en verder

Wij blijven oog houden voor duidelijke taal en evalueren het maatwerkbudget. Deze moet uitwijzen of er aanpassingen nodig zijn in de voorzieningen.

Digitalisering van de meedoenbonnen bevindt zich momenteel in de afrondende fase. Implementatie is voorzien in het eerste kwartaal van 2020. Het betreft een oplossing die op termijn kan ook kan worden toegepast op andere regelingen, zoals de Zwemslag.

4. Financiën

Hieronder geven wij een overzicht van de uitgaven betreffende onze minimaregelingen. Op het moment van raadplegen (december 2019) waren de uitgaven voor december nog niet verwerkt. Voor 2019 zijn dan ook de uitgaven van januari tot en met november weergegeven. Daarnaast wordt opgemerkt dat in 2019 uitgegeven waardebonnen ook nog een aantal maanden in 2020 besteed kunnen worden. Deze uitgaven komen dan dus later in beeld.

Na de uitgaven hebben wij de budgetten voor de minimaregelingen voor 2019 onder elkaar gezet.

Uitgaven minimaregelingen (€)

Regeling/voorziening	2017	2018	2019*
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	550.415	499.370	484.857
Bijzondere bijstand	913.293	613.232	630.236
Individuele inkomenstoeslag	196.452	229.902	255.749

Individuele studietoelage	6.750	10.500	9.534	
Meerkostenregeling chronisch zieken en gehandicapten	96.750	98.000	94.630	
Subtotaal inkomen	1.763.660	1.451.004	1.475.006	
Meedoenpakket voor kinderen	Fiets	0	24.632	
	Computer	0	12.150	
	Sport- en cultuurbonnen	62.645	110.986	
	Zwempakket	0	17.228	
Meedoenpakket voor ouderen	Sport- en cultuurbonnen	2.291	7.020	1.718
Subtotaal meedoen	64.936	68.642	166.714	
Schuldhelpverlening	627.719	497.981	599.512	
Bewindvoering	0	580.868	423.562	
Subtotaal schuldenhelp	627.719	1.078.849	1.023.074	
TOTAAL	2.456.315	2.598.495	2.664.794	

* Peildatum: 5 december 2019

Bron: InfoView

Vanaf eind 2018 is met de extra middelen van het rijk voor de bestrijding van kinderarmoede, de zogeheten Klijnsmagelden, het Meedoenpakket uitgebreid. Dit is ook terug te zien in de uitgaven over 2019.

Hieronder staan de begrote bedragen per minimaregeling voor 2019.

Budget minimaregelingen 2019 (€)

Regeling/Voorzieningen	Budget
Individuele voorzieningen inkomensondersteuning	1.526.199
Individuele voorzieningen meedoen	181.300
Individuele voorzieningen hulp bij schulden	1.273.500
Totaal	2.980.999

Bron: InfoView

Eind november vallen de uitgaven in 2019 nog binnen de beschikbare budgetten. Verantwoording over het hele jaar volgt via de reguliere Planning & Control cyclus.

5. Conclusie en vervolg

In Noordoostpolder willen wij voorkomen dat mensen in armoede terecht komen. Ook vinden wij het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Om dit te bereiken werd de ontwikkelagenda 'Krachtig tegen armoede' opgesteld. Het uitwerken hiervan kon de gemeente niet alleen. Samen met maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en inwoners werden rondom 7 thema's werktafels geformeerd. Dankzij deze grote

betrokkenheid zijn inmiddels veel ideeën vertaald naar nieuw beleid 'Krachtig tegen armoede'. De aanpak van kinderarmoede maakt hier een belangrijk deel van uit.

Uit de evaluatie van de ontwikkelagenda blijkt dat er al veel bereikt is. Maar er kan nog meer. De belangrijkste aandachtspunten staan hieronder.

- Borging van samenwerking met het actief betrokken netwerk van maatschappelijke partners, vrijwilligers en geïnteresseerden op het gebied van armoedebestrijding.
- Toegankelijkheid van het hulpaanbod voor inwoners en hulpverleners.
- Voorkomen van overlap in het aanbod van voorzieningen.
- Verduidelijking/uitleg van bepaalde regelgeving.
- Het bereik van de doelgroep, met name het bereik onder ouderen.

Een aantal zaken bevindt zich nog in een beginstadium of staat nog in de startblokken. Het gaat om o.a. stress-sensitieve dienstverlening, Voorzieningenwijzer en digitalisering van de meedoenbonnen.

De bij de ontwikkelagenda betrokken werktafels zijn inmiddels niet meer onder de naam 'werktafel' actief. Afhankelijk van de groep, gaat deze al dan niet zelfstandig verder. Een aantal vertegenwoordigers uit de dorpen Creil, Rutten en Bant is actief rond het thema 'Preventie'. Ook wordt de doelgroep ouderen vertegenwoordigd door een groep actieve inwoners in onze gemeente.

In 2020 blijven wij samen met onze partners, ervaringsdeskundigen en inwoners werken aan een adequate uitvoering van ons minimabeleid. Deze evaluatie wordt gedeeld met de Participatieraad en de actief betrokkenen rondom de thema's uit de ontwikkelagenda.

De inzichten uit deze evaluatie worden meegenomen in een in 2020 op te stellen geactualiseerd deelplan minimabeleid. Op armoede rust nog altijd een taboe en schaamte zorgt er vaak voor dat inwoners geen hulp zoeken. Wij willen dit doorbreken door goed te blijven luisteren naar betrokkenen en in te spelen op de behoeften. Wij bouwen hierbij voort op het bestaande netwerk. Ook de raad wordt actief betrokken bij het te actualiseren deelplan minimabeleid.